

Bolesław Ocias. Na Jubileusz erudycyjnego pedagoga i kompozytora

Ponadćwierćmilionowy gród w środku Polski, jej — jak się to mawia — duchowa stolica, czyli Częstochowa, stanowił i stanowi, wraz ze swoimi okolicami, bliższymi i dalszymi, silny ośrodek muzyczny. Życie muzyczne¹ promieniowało tu od dawnych czasów, z Częstochową też związanych jest wielu muzyków: śpiewaków, kompozytorów, instrumentalistów, dyrygentów i pedagogów muzyki. Nazwiska te weszły na trwale do annałów kultury polskiej i światowej, wśród nich postaci tej miary co: Edward Bogusławski, Bronisław Huberman, Leon Jelonek, bracia Reszke, Wojciech Łukaszewski², Czesław Orszynowicz, Edward Mąkosza, Antoni Szuniewicz, Zbigniew Karol Kalemba, Renata Strokosz, Joachim Pichura i wielu innych. Wśród nich miejsce poczesne zajmuje prof. Bolesław Ocias, Któremu dedykowana jest ta księga.

Profesor Bolesław Ocias urodził się 30 V 1929 r. w Częstochowie w niezamożnej rodzinie wielodzietnej. Z powodu trudnej sytuacji materialnej w wieku 11 lat znalazł się w sierocińcu w Częstochowie. W roku 1945 wstąpił do zgromadzenia OO. Salezjanów, do nowicjatu w Krakowie. Tu, w seminarium duchownym, przez dwa lata studiował filozofię. W roku 1948 pojechał do Przemyśla jako pedagog. Tam mieściła się Szkoła Organizatorska Towarzystwa Salezjańskiego, będąca średnią szkołą muzyczną, kształcąca organistów na potrzeby Kościoła katolickiego w Polsce. W szkole tej B. Ocias zetknął się z muzyką sakralną. Plan nauczania szkoły przewidywał wykształcenie ogólne, wykształcenie zawodowe oraz wykształcenie praktyczne. Kształcenie zawodowe obejmowało: śpiew, grę na instrumentach (B. Ocias³ uczył się grać na: fisharmonii, trąbce, wiolonczeli), naukę harmonii, dyrygowanie chórami, zasady muzyki, kształcenie sluchu, łacinę, liturgię. W szkole istniała także orkiestra dęta, dla której B. Ocias napisał pierwsze swoje kompozycje, a były to dwa marsze i aranżacje. Pedagogami B. Ociasa w tejże szkole organistowskiej w dziedzinie muzyki byli m.in. założyciel szkoły, a zarazem jej pierwszy dyrektor, ks. Antoni Hlond-Chlondowski — kompozytor, ks. Jan Bednarz, kierujący szkołą po II wojnie światowej, organiści wirtuozi — Feliks Rączkowski i Władysław Oćwieja, a także ks. Czesław Rogowski i ks. Władysław Chmiel oraz inni prowadzący zajęcia z przedmiotów teoretycznych⁴.

¹ L. Jelonek, *Z dziejów życia muzycznego w Częstochowie*. Przedśłowiem opatrzył S. Podobiński, Częstochowa 1995.

² M. Łukaszewski, *Wojciech Łukaszewski. Życie i twórczość*, Częstochowa 1997.

³ W tekście niniejszym wykorzystano pracę magisterską Marzeny Koper, napisaną pod kierunkiem K. Buli w Akademii Muzycznej w Katowicach, pt. *50 lat działalności artystycznej Bolesława Ociasa (z uwzględnieniem dorobku kompozytorskiego)*, Katowice 1997, s. 37 – 40.

⁴ Ks. Tadeusz Przybylski, *Ks. Antoni Hlond-Chlondowski salezjanin — kompozytor*. Redakcja Dwutygodnika Miejskiego „Życie Mysłowic” w Mysłowicach, 1993, s. 45, 47 – 49, 52.

W 1945 r. wyjechał do Krakowa, aby wstąpić do nowicjatu. Nauka rozpoczynała się dwuletnim kursem filozofii, podczas którego nowicjusze uczyli się takich przedmiotów, jak: logika, psychologia, pedagogika, greka, łacina, zatem otrzymywali przy gotowaniu pedagogiczne, ale również jako kandydaci na księży, muzyczne — w zakresie programu średniej szkoły muzycznej. Po dwóch latach filozofii następowała trzyletnia praktyka pedagogiczna, przysposabiająca kandydata na wychowawcę młodzieży.

W 1952 r. udał się do Warszawy, gdzie podjął studia w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej na dwóch wydziałach: dyrygentury i kompozycji. Rektorem uczelni był w owym czasie Stanisław Szpinalski. Z przedmiotu „Dyrygowanie” B. Ocias pobierał nauki u prof. Tadeusza Wilczaka — ówczesnego dyrektora Państwowej Opery w Warszawie, natomiast do egzaminu dyplomowego przy gotowywał się pod kierunkiem prof. Stanisława Nawrota. W tajniki kompozycji wprowadzał B. Ociasa prof. Tadeusz Szeligowski, a nad doskonaleniem jego gry organowej czuwał prof. Feliks Rączkowski — nauczyciel znany mu jeszcze ze szkoły organistowskiej w Przemyślu. Ponadto nawiązał kontakt z założycielem i kierownikiem artystycznym Państwowego Zespołu Pieśni i Tańca „Mazowsze” — Tadeuszem Sygietyńskim i przez dwa lata prowadził tam solfeż oraz emisję głosu. Jego uczennicami były m.in. Barbara Rylska — aktorka i piosenkarka, oraz uznana piosenkarka — Irena Santor.

Wkrótce po ukończeniu studiów, po krótkiej przygodzie z Polskim Radiem, gdzie przez trzy miesiące był redaktorem muzycznym, Bolesław Ocias związał swe życie zawodowe z operetką. Dyrygował w Operetce Lubelskiej, w Teatrze Muzycznym w Warszawie i wreszcie w Państwowej Operetce Śląskiej w Gliwicach, której kierownikiem muzycznym i dyrygentem pozostawał przez 18 lat. Zdolny, ambitny, i z roku na rok coraz bardziej doświadczony, dyrygent, kompozytor i aranżer, przygotował i poprowadził wiele premier, zyskując uznanie krytyki i sympatię publiczności. Niezwykle ciepło bywalcy Państwowej Operetki Śląskiej w Gliwicach przyjęli pierwszą premierę, przygotowaną przez Ociasa, operetkę Herve'go *Nitouche*. Potem był musical *Can-Can* z muzyką Cole Portera, *Wiktoria i jej huzar* Paula Abrahama, *Trzej muszkieterowie* według Dumasa z muzyką Rudolfa Frimla, *Nicole* Michaela Jary'ego, *Złoty Gil* Marka Andrzejewskiego z tekstami w opracowaniu Juliana Tuwima — w tej inscenizacji znalazło się pięć „numerów” Bolesława Ociasa. Wielkim powodzeniem cieszyła się też *My fair lady* Fredericka Loewego i wreszcie ostatnie przygotowane przez Bolesława Ociasa w Gliwicach przedstawienie *Wesoła wdówka* Franciszka Lehara. W Państwowej Operetce Śląskiej w Gliwicach współpracował też z — nieżyjącym już — kompozytorem i instrumentalistą, Józefem Podobińskim.

Sprawując muzyczne kierownictwo gliwickiego zespołu, Bolesław Ocias — wspólnie z żoną Niną Majerską, znakomitą sopranistką — zorganizował rewię z udziałem znakomości polskiej estrady: Ireny Santor, Haliny Kunickiej, Lucjana Kydryńskiego. Kabaret państwa Ociasów, zwany „Czarnym Kotem”, przyciągał do restauracji „Zameczek Leśny”, między Zabrzem a Gliwicami, miłośników dobrej rozrywki. Bywalcom kabaretu Bolesław Ocias dał się poznać nie tylko jako kompozytor i aranżer, ale jako autor dowcipnych i wyśmawkowanych tekstów. Ogromnym sukcesem Ociasa jako kompozytora było wystawienie w 1977 r. w Operetce Lubelskiej musicalu *Zawisza Czarny*. Recenzenci nie szczędzili pochwał, wróżąc *Zawiszy* powodzenie, bowiem „jest w tym musicalu wszystko, co może zadowolić szeroką publiczność”. Podkreślano walory muzyki, która „przede wszystkim jest wolna od kompilatorstwa, a tym nie każdy dzisiejszy twórca muzyki lekkiej może się pochwalić”. Dostojny Jubilat nigdy nie doczekał się wystawienia innego swego musicalu —

Kochajcie nas dziewczęta. Podczas pracy nad musicaliem zmarł Albin Siekierski — autor libretta — partytura została niedokończona. W tym samym roku, w którym *Zawisza Czarny* odniósł spektakularny sukces w Lublinie, Bolesław Ocias na stałe powrócił do swego rodzinnego miasta. Początki Jego działalności w Częstochowie również związane są ze sceną. Przez dwa lata był kierownikiem muzycznym Teatru Dramatycznego im. A. Mickiewicza. Przygotował inscenizację widowiska muzycznego *Taka noc nie powtórzy się więcej*, wieczór kabaretowy z udziałem Jana Pietrzaka *Czas na kabaret* i baśń sceniczną dla dzieci *Wędrowni komedianci*.

Gorąco wspominają swego długoletniego szefa „Pochodniacy”, bowiem w ciągu trwającej dziesięć lat współpracy z częstochowskim Rzemieślniczym Chórem Męskim „Pochodnia” Bolesław Ocias przygotował i poprowadził dziesiątki koncertów⁵, dbając o wysoki poziom zespołu i dobór repertuaru. Niemalą jego część stanowiły oryginalne kompozycje Ociasa oraz przeróbki, opracowania i aranżacje znanych i popularnych utworów, tak lubiane zarówno przez chórzystów, jak i sympatyków częstochowskiej „Pochodni”.

Bolesław Ocias przez wiele lat związany był z częstochowską WSP oraz z Zespołem Szkół Muzycznych w Częstochowie, kształcąc studentów i uczniów w dziedzinie dyrygentury, kompozycji, instrumentacji i improwizacji fortepianowej. W uznaniu dla Jego wieloletnich zasług w rozwijaniu środowiska muzycznego Częstochowy, w 1999 roku został laureatem Nagrody Prezydenta Miasta Częstochowy w dziedzinie muzyki i baletu.

W tym roku Profesor Bolesław Ocias uroczyście święci swoje 73. Urodziny i ponadpółwiecze pracy twórczej. Jest niezwykle erudytą, ogromnie utalentowanym muzykiem i pedagogiem, uroczym, subtelnym i pogodnym Człowiekiem.

Ad multos Annos, Panie Profesorze!

Kompozycje i opracowania Bolesława Ociasa

Kompozycje z orkiestrą

- *Missa brevis* — chór mieszany + orkiestra.
- *Concertino* — fortepian + orkiestra.
- Uwertura do musicalu *Zawisza Czarny*.
- *Zawisza Czarny* — soliści, chór, orkiestra.
- Uwertura do komedii muzycznej *Kochajcie nas dziewczęta*.
- Oberek — orkiestra.
- *Ballada morską* — muzyka baletowa do operetki *Panna Wodna* Lawiny Świętochowskiego.
- *Maski* — suita baletowa.
- Trzy balety (temat Witolda Rudzińskiego) do sztuki W. Rudzińskiego *Żółta szlafmyca*:
 - a) Oberek-kujawiak
 - b) Mazur
 - c) Krakowiak
- *Suita Lowicka* — chór + orkiestra kameralna.

⁵ B. Młynarczyk, *Bolesław Ocias — 50 lat z muzyką*, „Aleje 3”, Częstochowski Dwumiesięcznik Kulturalny, Nr 16, Lipiec/sierpień 1998, s. 14.

- Cztery piosenki dla dzieci z towarzyszeniem orkiestry:
 - a) *Zagadka*,
 - b) *Mój tata gra na trąbie*,
 - c) *Kocham Cię Mamo*,
 - d) *Abecadło z pieca spadło*.
- *Espagnola* — ze śpiewem solo lub sama orkiestra.
- *Radość miłości* — transkrypcja walca Kreislera, na sopran koloraturowy, chór i orkiestrę.
- *Bolero* — na sopran i orkiestrę.
- *Il rapsodia węgierska* Fr. Liszta — transkrypcja na marimbę i orkiestrę.
- Kwartety:
 - a) I kwartet na instrumenty dęte drewniane,
 - b) II kwartet na instrumenty dęte drewniane,
 - c) Kwartet na flet i 3 klawiry.
- Muzyka baletowa do musicalu G. Gershwina *Szalona dziewczyna* (temat G. Gershwina).

Kompozycje dla Teatru im. A. Mickiewicza w Częstochowie

- Muzyka do bajki *Wędrowni komedjanci*.
- *Taka noc nie powtórzy się więcej* — aranżacje piosenek lat międzywojennych (śpiew + orkiestra).
- *Czas na kabaret* J. Pietrzaka — aranżacje piosenek + orkiestra kameralna.
- Muzyka ilustracyjna do kilku sztuk dramatycznych.

Aranżacje – instrumentacje

- Fr. Chopin, Etiuda E-dur — orkiestra.
- J.S. Bach, Preludium C-dur — orkiestra.
- Rossini, *Tarantella* — marimba + orkiestra.
- Rimskij-Korsakow, *Lot trzmiela* — marimba + orkiestra.
- Karol Szymanowski, Paweł Kochański — aranżacja transkrypcji skrzypcowej tańca z *Harnasiów*.
- Aranżacje kilkunastu kolęd dla Filharmonii i „Gaude Mater” na chóry, solistów i orkiestrę. Kolędy polskie i innych narodów.
- Aranżacje kilkunastu utworów muzyki religijnej dla Filharmonii Częstochowskiej z okazji pobytu Papieża Jana Pawła II w Częstochowie.
- Aranżacja musicalu *My Fair Lady*.
- Aranżacja operetki *Panna Wodna*.

Utwory na fortepian

- Toccata.
- Preludium.
- Sonatina.
- Wariacje na temat Mozarta.

Kompozycje chóralne i solowe

- *A czego rżysz* — dumka. chór żeński a capella.
- *Wieczór* — chór mieszany a capella.
- *Maryśka* — chór męski a capella.
- *Kołysanka 1981* — chór mieszany a capella.
- *Polonez* — chór mieszany z tow. fortepianu.
- *Polonez powitalny* — jednogłosowo z tow. fortepianu.
- *Raz tak babie zbrzydło życie* — solo, chór, fortepian.
- *Zaloty* — solista, chór, fortepian.
- *Słopiewnie* — solo, chór mieszany a capella.
- *Bo przecież Polska* — chór mieszany a capella.
- *Tu es Petrus* — chór męski, organy lub fortepian.
- *Ave Maria* — chór mieszany lub męski a capella lub z akompaniamentem.
- *Na czarne dzisiaj moda* — kwartet męski.
- *Pieśń zbójów* — solo z akompaniamentem fortepianu.
- *Kołysanka* — pieśń solowa (sopran) + fortepian.
- *Twoje oczy* — kwartet męski + fortepian.
- *Spodobała mi się baba* — chór mieszany.
- *Piękne goździki* — opr. chór mieszany + fortepian.
- *W polu lipieńka* — opr. chór mieszany + fortepian.